

*Anja koos bij haar
strafzaak voor mediation*

“Soms help
je jezelf
door te
vergeven”

Nadat Anja Wierds (55) slachtoffer werd van zinloos geweld stemde ze in met een begeleid gesprek met de dader. Ze was boos en wilde genoegdoening en een excuus. Maar het gesprek nam een verrassende wending.

INTERVIEW ROSA KOELEMEEJER FOTOGRAFIE ROBERT ALEXANDER

“Ik was zenuwachtig voor de confrontatie met mijn dader. Ik had me vermomd. Ik droeg een hoofddoek, een andere bril en een jas die ik eigenlijk nooit aantrok. Ik was bang. Bang dat het gesprek niet goed zou gaan en er een gevaarlijke situatie kon ontstaan. Mijn man zei ook: ‘Straks staan hier groepen jongeren voor de deur en worden onze ruiten ingegooid’. Ik had dat meisje alleen die avond meegemaakt. Ze had me van mijn fiets geduwd, waardoor ik tegen de grond viel en bewusteloos raakte. Ik heb er een whiplash aan overgehouden en ondervind daarvan nog dagelijks de gevolgen. Dus wilde ik mezelf wapenen en niet voor een tweede keer slachtoffer worden. Maar het liep heel anders dan ik ook maar had kunnen bedenken.”

Harde val

“Dertien maanden voor het gesprek was het gebeurd. Het was die novembernacht rond één uur toen mijn man en ik in Haarlem van een feestje terugfietsen naar huis. ‘Laten we deze kortere route nemen’, zei ik, en ik sloeg rechts af een straat in met veel kroegen. Hoewel het koud was, stonden er groepen jongeren op straat. Wat er precies gebeurde, kan ik me niet meer goed herinneren. Ik weet alleen dat ik belde met mijn fietsbel, maar in een split second viel ik over een fiets en een scooter en kwam ik met mijn hoofd tegen een muur terecht. Ik was helemaal beduusd. De sfeer was meteen grimmig met een hoop geschreeuw en jongeren die om me heen dromden. Een meisje met donker lang haar kwam op me af en riep iets over haar scooter. ‘Dat ga je wel betalen!’ Ook haar vriendje begon tegen me te schreeuwen. ‘Ik ga helemaal niets betalen’, zei ik. Hun agressieve gedrag maakte me woedend. Zij hadden mij gelanceerd en ik lag daar met een bebloed hoofd op de grond, terwijl ik gewoon probeerde te passeren. Ik stond op en probeerde het meisje een klap te geven, wat niet lukte, maar waardoor de sfeer nog grimmiger werd. ‘Het is dat u ouder bent, anders had ik u helemaal doodgetrapt’, hoorde ik iemand zeggen. De politie kwam erbij en probeerde de boel te sussen. Ze lieten me pas gaan toen ik mijn excuses had gemaakt – tegen mijn zin, maar ik deed het uiteindelijk maar deed om ervan af te zijn. Mijn man

zei ook: ‘Kom op, we gaan’. Daarna ging het pas echt mis. We fietsten de straat uit, maar het meisje van de omgevelen scooter was inmiddels ook die richting op gelopen. Uit het zicht van de politie duwde ze me van mijn fiets en het volgende moment lag ik bewusteloos op de grond. Met een ambulance werd ik afgevoerd naar het ziekenhuis. De volgende ochtend kon ik me niet meer bewegen. In het ziekenhuis was een hersenscan gemaakt, maar omdat daar niets op te zien was, mocht ik met een taxi naar huis. Mijn lijf voelde beurs en ik was zo duizelig en misselijk dat ik niet kon opstaan. Ik heb een week in bed gelegen voordat ik me weer een beetje kon bewegen. Ondertussen probeerde ik uit te zoeken wat ik kon doen. Ik wilde aangifte doen tegen het meisje, maar dat kon volgens de politie alleen als ik zou langskomen op het bureau. Maar ik kon werkelijk niets, laat staan naar het bureau gaan. Het werd me ook ontraden om aangifte te doen. Ik had immers zelf ook geprobeerd het meisje te slaan. Toch wilde ik het er niet bij laten. Toen ik weer enigszins op de been was, ben ik alsnog bij het politiebureau langsgesegaan om aangifte te doen, met een verklaring van de huisarts en de fysiotherapeut. Ook eiste ik dat de camerabeelden van de juwelier in de straat zouden worden bekeken.”

Genoegdoening

“Pas een jaar na mijn aangifte hoorde ik weer iets. Al die tijd dacht ik nog vaak terug aan de mishandeling. Ik stelde me dat meisje voor als een agressief ontwricht kind dat mogelijk uit een asociaal milieu kwam. Dat ze me na mijn excuses nog van de fiets duwde, vond ik zo extreem. Ik wilde dat ze zou worden gestraft voor wat ze me had aangedaan. Ik zat nog steeds met de gevolgen, want ik had er een whiplash aan overgehouden. Mijn ene heup stond twee centimeter lager dan de andere, zo bleek. Ik heb zelfs een paar weken niet kunnen werken en maanden later had ik nog steeds moeite met lopen en werd ik vaak duizelig achter mijn laptop. Langzaam maar zeker knapte ik weer op, maar het duurde een jaar voordat ik weer een wandeling door de duinen kon maken zoals ik altijd deed. Ik kan steeds niet iets van een hoge kast pakken zonder ▷

PRODUCTIE: LISELOTTE ADMIRAAL. HAAR EN MAKE-UP: ASTRID TIMMER.
STYLING: GWENDOLYN NICOLE. M.V. OPUS (TOP EN VEST), VANILIA (BROEK)

duizelig te worden. Verder vond ik dat ze me de schade moest vergoeden. Mijn bril was kapotgegaan, het glas van mijn horloge was gebroken, ik had mijn eigen risico volledig opgebruikt door de ziektekosten die ik had gehad in het ziekenhuis en bij de fysiotherapeut. Kortom: ik eiste genoegdoening.

In eerste instantie kreeg ik een brief van haar. Het meisje, nog minderjarig, bleek een taakstraf te hebben gekregen, die ze had uitgevoerd via het Bureau Halt. In het kader van die straf had ze mij een brief geschreven. In die brief vertelde ze alleen hoe ze de ruzie zelf had beleefd. Geen enkele vraag aan mij, niet hoe het met me ging, niets. Ze toonde op geen enkele wijze empathie. In eerste instantie weigerde ik dan ook met haar in gesprek te gaan toen me dat werd gevraagd door het Openbaar Ministerie. Maar toen het me na een tijdje weer werd gevraagd door het mediationbureau van de rechtbank, stemde ik toch in. Ik wilde genoegdoening. Omdat ze weigerde de schade te betalen, leek een gesprek me de enige mogelijkheid om die genoegdoening alsnog te krijgen. Een laatste kans om haar duidelijk te maken wat ze me had aangedaan, zo zag ik het. Ik dacht ook: straks kom ik haar een keer in de stad tegen, wat dan? Ik moest daar iets mee.”

Lief meisje

“Met mijn hoofddoek om zat ik in het kamertje van de rechtbank. Eerst had ik een gesprek met alleen de mediators. Dat hadden ze ook met het meisje gevoerd. Tijdens dat gesprek kon ik mijn kant van het verhaal vertellen en uitleggen waar ik behoefte aan had, voordat ik in gesprek zou gaan met het meisje. Ik was verbaasd toen ze

binnenkwam. Ze leek totaal niet op het kind dat me had uitgescholden en van de fiets had geduwd. Dit meisje zag er heel lief uit. Er gebeurde meteen iets met me. Omdat ze nog minderjarig was toen het allemaal had plaatsgevonden, was haar moeder er ook bij: een blonde vrouw met een tener figuur. Geen asociaal type, maar een gewone aardige vrouw. Ik vroeg me af hoe het zat.

Als eerste deed het meisje haar verhaal. Ze gaf meteen toe dat het fout was wat ze had gedaan. Maar ze vertelde ook hoe boos ik was geweest, dat ik had geprobeerd haar te slaan en dat zij bang was geweest dat ik haar zou aanvallen. Ze vertelde dat ze de kappersopleiding wilde gaan doen. Toen ik vervolgens mijn verhaal deed en vertelde wat ik aan de val had overgehouden, begon ze te huilen. Ze vond het duidelijk heel erg. Heel gek, maar door te zien dat het best een lief meisje was, verdween mijn angst.”

“Ik wilde niet de rest van mijn leven wrok koesteren”

Twee waarheden

“Er ging een knop bij me om. Toen ik zag hoe erg zij het vond, realiseerde ik me dat elk verhaal twee waarheden heeft en wilde ik haar geloven. Het was daarnaast ook een keuze voor mezelf. Ik wilde niet de rest van mijn leven wrok koesteren, maar ik wilde het achter me kunnen laten. Soms help je jezelf door de ander te vergeven. De schadevergoeding die ik vroeg, bleek ze als student niet te kunnen betalen en haar moeder was alleenstaand en zonder inkomen. Uiteindelijk kwamen we overeen dat ze me een halfjaar lang elke maand tien euro zou betalen. Dat vergoedt niet de kosten die ik heb gemaakt, maar het ging mij erom dat ze toch iets zou doen. Ze betaalt het braaf elke maand. Voor mij is ze weer een gewoon mens geworden in plaats van een dader. Ik ben zo blij dat ik het gesprek met haar ben aangegaan. Anders was het hele voorval iets naars in mijn hoofd gebleven, terwijl ik er nu niet meer aan denk als ik door de stad fiets. Ik zou het best leuk vinden om een keer door haar te worden geknipt als ze haar opleiding heeft afgerond.” □

“DOOR MEDIATION voelen mensen zich gehoord”

Als mediator begeleidde Rebecca Leeuwenberg samen met een collega de zaak van Anja. Uit onderzoek is gebleken dat mediation in strafzaken bij tachtig procent van de zaken heel effectief is. “Voor veel mensen werkt het helend als ze iets kunnen afsluiten.”

Na meerdere pilots bij een aantal rechtbanken besloot de minister vorig jaar dat mediation bij elke rechtbank in Nederland mogelijk moest worden. Als mensen ervoor openstaan, kan het namelijk een waardevolle aanvulling zijn voorafgaand aan een rechtszaak. “Mediation is in principe geschikt voor alle strafzaken”, vertelt Rebecca Leeuwenberg. “Zedenzaken, verkeersongelukken, mishandeling, huiselijk geweld, pesten op school, geweld tegen ambtenaren of in het uitgaansleven. Het doel is dat mensen door met elkaar in gesprek te gaan de verschillende kanten van een zaak kunnen zien. Dat draagt bij aan emotioneel herstel om de zaak af te sluiten en te laten rusten. Na een gebeurtenis hebben mensen vaak veel aannames. Ze vullen het verhaal zelf in, terwijl de ander vaak een heel ander verhaal heeft. Het doel van mediation is niet direct dat mensen elkaar vergeven, al gebeurt dat vaak wel, maar dat mensen zich gehoord en erkend voelen door de ander en daardoor weer verder kunnen.”

Elke aangifte van een strafbaar feit komt bij het Openbaar Ministerie terecht. De politie, advocaten, de Raad voor de Kinderbescherming of bijvoorbeeld Reclassering kan het OM vragen om de mogelijkheid van mediation te onderzoeken. De officier van justitie beslist hierover. Leeuwenberg: “De voorgesprekken die wij dan voeren, zijn bedoeld om te kijken of mediation kans van slagen zou kunnen hebben. Als iemand alles ontkent, heeft het geen zin. Diegene zal dan niet zijn verantwoordelijkheid kunnen nemen. Het is niet de bedoeling dat een slachtoffer voor de tweede keer slachtoffer wordt. En niet alle slachtoffers zijn emotioneel in staat om hun dader te ontmoeten. Ook in stalkingzaken is mediation in principe niet het aangewezen middel, want dan faciliteer je iets wat de dader graag wil. Maar het is zeker niet alleen geschikt voor lichtere zaken, zelfs in zedenzaken kan mediation goed werken. Ook bij verkeersongelukken werkt het vaak helend als een slachtoffer een gesprek kan hebben met degene die het ongeluk heeft veroorzaakt. Door zo’n gesprek krijgen mensen erkenning voor het leed dat hun is aangedaan en zien ze bijvoorbeeld dat het voor de dader ook vreselijk is om te moeten leven met wat er is gebeurd.”

Of mediation beschikbaar blijft in alle rechtbanken in Nederland is

nog niet zeker. De minister beslist elk jaar of er nog een budget voor is. Rebecca Leeuwenberg hoopt dat het in de toekomst structureel kan worden ingezet. “Het verhaal van Anja is een goed voorbeeld van hoe het kan lopen. Zij ging met veel aannames het gesprek in. Vaak maken mensen van de verdachte een soort monster. Door het meisje te ontmoeten, veranderde haar beeld totaal. Voor Anja is financiële compensatie voor de geleden schade minder belangrijk geworden. Vergeven klinkt heel Oprah Winfrey-achtig, maar door te vergeven, geef je eigenlijk je frustratie terug aan de dader, waardoor je die frustratie zelf niet meer dagelijks ervaart.”

Mediation bestaat altijd uit twee aparte voorgesprekken en één of twee vervolggesprekken. Aan het einde van dit gesprek tekenen mensen de vaststellingsovereenkomst met de overeengekomen afspraken. Vervolgens hebben zij vijf dagen bedenktijd om definitief akkoord te geven of deze overeenkomst kan worden ingezonden naar de officier van justitie of de rechter. Die bepalen uiteindelijk wat er met een zaak gebeurt. Leeuwenberg: “Het mooie is dat mensen zich doorgaans ook aan de gemaakte afspraken houden, omdat het uit henzelf is gekomen. Als de rechter je iets oplegt, is het heel anders.”